

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ: ЛЮДИНА. МОВА. КОМУНІКАЦІЯ

Тези доповідей
XVII наукової конференції
з міжнародною участю

2 лютого 2018 року

Харків 2018

УДК 81 (082)

ББК 81я43

К 22

Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол № 1 від 19 січня 2018 р.)

Організаційний комітет конференції:

В.Г. Пасинок, доктор педагогічних наук, професор (голова)

Н.А. Оніщенко, кандидат філологічних наук, доцент (заступник голови)

І.С. Шевченко, доктор філологічних наук, професор

В.О. Самохіна, доктор філологічних наук, професор

В.П. Кривенко, кандидат філологічних наук, доцент

О.В. Ребрій, доктор філологічних наук, доцент

С.К. Криворучко, доктор філологічних наук, професор

О.О. Чорновол-Ткаченко, кандидат філологічних наук, доцент

С.А. Віротченко, кандидат філологічних наук, доцент

П.Т. Гусєва, кандидат філологічних наук, доцент

С.Г. Мащенко, доцент

В.С. Барило, А.С. Медведенко, А.О. Пірог (секретарі)

Адреса оргкомітету:

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

факультет іноземних мов, тел. (057) 707-53-43

Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація. : Тези доповідей
К 22 XVII наукової конференції з міжнародною участю. – Х. : ХНУ імені
В.Н. Каразіна, 2018. – 197 с.

До збірника увійшли тези доповідей, присвячені проблемам іноземної
філології, методики викладання іноземних мов, перекладу, міжкультурної
комунікації, літературознавства.

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів
філологічних спеціальностей.

УДК 81 (082)

ББК 81я43

ISBN 978-966-285-458-9

© Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, 2018

© І.М. Дончик, макет обкладинки, 2018

языка – они иногда могут быть переданы фразеологизмами, которые являются эквивалентами данных идиом, иногда – свободными словосочетаниями [1, с. 125]. Например, в следующих словосочетаниях прилагательное *black* еще более усиливает негативный смысл слов *hatred and rage*, e.g. *black with hatred, black rage*.

Кроме того, возможно объединение фразеологических единиц с компонентом цветообозначения по тематическому признаку, что отражает объективно существующие группировки предметов и явлений предметного мира. Подобное множество фразеологизмов является тематической группой.

В тематических классификациях фразеологизмы группируются вокруг определенного концепта, в котором они семантически связаны и смысл которого в какой-то степени они раскрывают. Тематические характеристики лексики и фразеологии являются важным принципом исследования и классификации фразеологизмов.

Литература

1. Верещагин Е.Н. Лингвострановедческая теория слова / Е.Н. Верещагин, В.Г. Костомаров. – М. : Русс. яз., 1986. – 320 с.
2. Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь / А.В. Кунин. – [6-е изд., стереотип.]. – М. : Живой язык, 2005. – 944 с.
3. Berlin B. Basic Color Terms: their Universality and Evolution / B. Berlin, P. Keey. – California, Berkley : University of California Press, 1969. – 237 p.

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНОМОВНОГО ВІДТВОРЕННЯ ВЛАСНИХ ІМЕН (на матеріалі казки Р. Дала «BFG»)

Вороніна К.В. (Харків)

Особливості перекладу власних імен не перестають викликати жваву зацікавленість з боку перекладознавців та перекладачів-практиків. Поступовий зсув дослідницької уваги на особистість перекладача та здійснення перекладацької діяльності здатен прояснити ряд теоретичних питань, пов'язаних, насамперед, з інтерпретацією оригіналу та вибором та/або утворенням перекладацького відповідника. Переклад власних імен – це своєрідне випробування для перекладачів-практиків, яке потребує високого рівня володіння мовою оригіналу, майстерності в оперуванні ресурсами мови перекладу, а також залучення творчого підходу як під час інтерпретації, так і на етапі утворення остаточного відповідника в мові перекладу.

Дослідження особливостей відтворення власних імен виконано на матеріалі казки Р. Дала “BFG” та її перекладу українською, здійсненим В. Морозовим. Вибір матеріалу дослідження обумовлений наявністю у казці власних імен, які ми відносимо до категорії лексичного нонсенсу –

інноваційних креативних одиниць, які характеризуються структурною неконвенційністю, референційно-сигніфікативною невизначеністю та семантичною неоднозначністю. Здійснення перекладацької діяльності у випадку з вигаданими лексичними одиницями значно ускладнене. Насамперед, такі їх властивості, як референційно-сигніфікативна невизначеність та семантична неоднозначність повністю виключають можливість однозначної інтерпретації. Крім того, лексичний нонсенс належить до безеквівалентної лексики, тобто у мові перекладу не існує та не може існувати готових відповідників будь-якій нонсенсній одиниці. Отже, перекладач має докладати зусиль та застосувати творчий підхід на обох етапах перекладацького процесу – на етапі інтерпретації та утворення перекладацького відповідника.

Звернемо увагу на особливості формування власних імен у казці. Р. Дал утворив неконвенційні складні слова на позначення імен восьми огидних велетнів, маючи на меті надати читачам підказку стосовно їх характеристик: *Fleishumpeater, Bonecruncher, Manhugger, Childchewer, Meatdripper, Gizzardgulper, Maidmasher, Bloodbottler*.

Під час утворення власного відповідника перекладач має врахувати прагматичний потенціал, закладений автором оригіналу, а також зробити одиницю зрозумілою та привабливою для читацької аудиторії – дітей. Незважаючи на те, що найбільш широко вживаним способом перекладу власних імен є транскодування, перекладач схиляється до іншого способу – до калькування. Так, одне з імен *Bonecruncher* в українському перекладі стає **Костохруст**, де українські одиниці *кість* та *хруст* є прямим відповідниками англomовним *bone* та *crunch*, відповідно.

Приклад нижче демонструє аналогічний підхід до створення відповідника, але у наведеному прикладі бачимо використання калькування з трансформаціями. Для відтворення імені іншого велетня на ім'я *Fleishlumpeater* В. Морозов утворив відповідник **Тілогриз**. До складу неконвенційної лексеми оригіналу *Fleishlumpeater* належать три узуальні одиниці: *Fleish+lump+eater*; в той час як в українському відповіднику **Тілогриз** маємо узуальну *тіло* та фрагмент *гриз* узуальної *гризти*. При чому, іменник *тіло* є прямим відповідником *fleish*, а семантика дієслова *гризти* відрізняється від англomовного *eat*, прямим відповідником якого є *їсти*. Уведення до складу відповідника фрагменту *гриз* робить лексему більш виразною для україномовних читачів, що цілком відображає прагматичну інтенцію автора оригіналу. Щодо елементу *lump* – *грудка, брила; великий шматок; купа; ціле; маса*, він взагалі вилучений; вірогідно, перекладач знайшов двокомпонентне **Тілогриз** найбільш вдалим рішенням.

Отже, завдяки застосуванню калькування – з трансформаціями чи без – у мові перекладу зберігається структура утворення неконвенційної одиниці

оригіналу. А створення перекладацького відповідника шляхом наслідування авторської словотвірної моделі здатне якомога краще відтворити в мові перекладу прагматичний потенціал лексичної одиниці мови оригіналу.

РЕПЛИКАЦИЯ ПРЕЦЕДЕНТНОГО ФЕНОМЕНА «JUDAS» В НЕМЕЦКОЯЗЫЧНОМ ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ

Гаврилова І.М. (Харків)

Одним из интенсивно развивающихся направлений в языкознании является в последнее время лингвокультурология. Важное место в ее проблематике занимают так называемые «прецедентные феномены» (ПФ).

Наиболее интенсивно ПФ разрабатывались в Московской лингвокультурологической школе и ее последователями (В.В. Красных, Д.Б. Гудков, Е.А. Нахимова, Г.Г. Слышкин и др.), при этом под данной категорией объединялись столь разноплановые феномены, как прецедентные: тексты, высказывания, имена и ситуации [Захаренко и др., Красных 1997: 63-65].

С целью снять противоречия существующей теории ПФ, П.Н. Донец предложил т.н. репликативную модель возникновения и функционирования ПФ в дискурсе, разграничив, во-первых, уровни: а) прецедентности, б) прототипичности и в) репликации, а также выделив, наряду с Ситуацией, прецедентные События и Действия, включающие в себя, среди прочего, факторы Агенса (Субъект Действия) и Пациенса (Объект действия), Место Действия и др. [Донец 2014: 433-434].

В данной работе рассматривается дискурсивная репликация одного из самых известных ПФ в христианском мире – эпизода предательства Иисуса Христа Иудой Искаротом в Гефсиманском саду в политическом дискурсе ФРГ.

В свете упомянутой выше модели этот евангельский эпизод может быть описан как прецедентное Макродействие («предательство», с элементами Место Действия (Гефсиманский сад), Агенса Действия (Иуда Искарот), Пациенса Действия (Христос), Вознаграждение за Действие («тридцать серебрянников»), а также Инструмент Действия («поцелуй»).

Имя «Иуда» стало широко употребительным символом акта предательства, который активно используется для репликации в немецкой, русской и других христианских лингвокультурах.

Материалом исследования послужили 58 примеров репликации элементов ПФ «Judas» Агенса/Пациенса в немецкоязычном политическом

Безугла Л.Р. МОВЛЕННЄВОАКТОВИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ПОЕТИЧНОГО ДИСКУРСУ	17
Белозьорова О.М. ANDEUTUNG ALS UMGEHUNGSSTRATEGIE FÜR TABUS	18
Беляєва О.Ю. ТОЧКИ ВІДЛІКУ ХУДОЖНЬОГО ЧАСУ В ПІСЕННО-ДРАМАТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	20
Варенко Т.К., Пантикіна Н.І. СТАН МУЛЬТИМЕДІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	21
Ваховська О.В. INVARIANCE IN METAPHORICAL MAPPINGS	23
Вислободська І.М. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ СЕМАНТИКИ ФРАЗОВИХ ДІЄСЛІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	25
Віротченко С.А. CONCEPTUALIZATION OF MOTION IN COMMUNICATIVE SPACE	26
Вороб'єва І.Н., Левдик С.В. К ВОПРОСУ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ С КОМПОНЕНТОМ ЦВЕТООБОЗНАЧЕНИЯ В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ	28
Вороніна К.В. ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНОМОВНОГО ВІДТВОРЕННЯ ВЛАСНИХ ІМЕН (на матеріалі казки Р. Дала «BFG»)	29
Гаврилова І.М. РЕПЛИКАЦІЯ ПРЕЦЕДЕНТНОГО ФЕНОМЕНА «JUDAS» В НЕМЕЦКОЯЗЫЧНОМ ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ	31